

Funktionsrättsrådet

6 december 2023

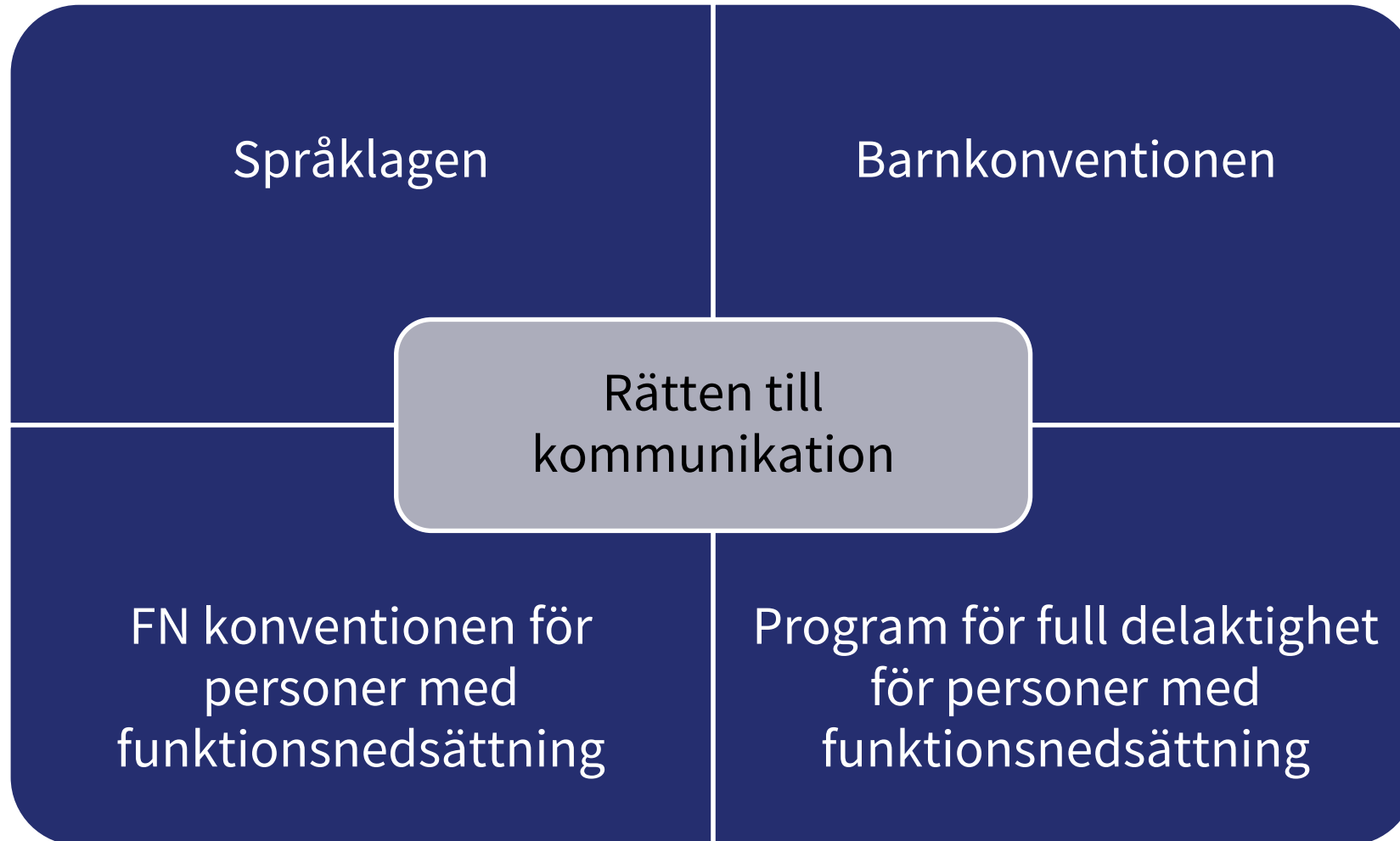
Rätten till kommunikation med fokus på tecken och teckenspråk

Jeanette Nordin

Uppsala kommun

2024-12-06

Lagar och konventioner

Barnkonventionen (Svensk lag 2020)

Artikel 12 - att bli hörd

Rätten att kommunicera sina tankar och påverka beslut

Artikel 13 - yttrandefrihet

Rätten att uttrycka sina tankar, åsikter och känslor

Artikel 17 - tillgång till information

Rätten till sina språkliga behov

Rätten att ta del av information via olika kanaler som exempelvis massmedia

Språklagen

- Teckenspråk har en särställning och ett starkt erkännande som språk (1981)
- Offentliga verksamheter ska främja tillgång till teckenspråk
- Teckenspråkiga har rätt till kommunikation på sitt språk i tex utbildning, sjukvård och andra samhällstjänster
- Teckenspråket ska främjas, utvecklas och bevaras för framtida generationer

Funktionsrättskonventionen

Artikel 9 – Tillgänglighet

Rätten till information och att kommunicera.

Artikel 19 - Rätt att leva självständigt och att delta i samhället

Rätten att vara fullt ut inkluderad och delaktig i sitt liv och i samhället.

Artikel 21 – Yttrande- och åsiktsfrihet samt tillgång till information

Rätten att få information i tillgängligt format

Rätten att använda teckenspråk och alternativa kommunikationssätt

Program för full delaktighet

Mål 1 - Demokrati och delaktighet

Möjlighet att ta del av information och föra fram sina synpunkter.

Mål 3 – Information och kommunikation

Kunna ta del av information och kommunicera

Alla verksamheter ska arbeta för att informera på ett sätt som når alla

Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) ska användas.

Rätten till kommunikation

- Det handlar om inkludering , jämlikhet och tillgång till kommunikation.
- Alla ska kunna vara en del av samhället och vara delaktiga i sina liv.

Uppsala
kommun

Svenskt teckenspråk: en rättighet, inte ett privilegium

En översikt över
teckenspråkets
betydelse och
utmaningar

Tommy Aldergrim, Uppsala läns dövas förening

Vad är teckenspråk och hur används det?

- Teckenspråk är ett visuellt språk med egen grammatik, syntax och kultur.
- Var förbjudet i undervisningen för döva i 100 år
- Erkänt av Riksdagen 1981 som dövas första språk
- För döva/teckenspråkiga är teckenspråk inte bara ett kommunikationsverktyg utan även en nyckel till gemenskap och delaktighet.
- Språklagen likställer svenskt teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk.
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och de efterföljande konventionerna fastställer att alla har rätt till sitt språk och sin kultur.
- CRPD - stater ska erkänna och främja användningen av teckenspråk och säkerställa tillgång till teckenspråkig utbildning, arbetsmarknad och samhällsinformation.

Vad innebär det att möta det offentliga som teckenspråkig?

- Språkbarriärer i offentlig verksamhet är vanligt.

- Brist kunskap om språkgruppen och kulturen om dövas/teckenspråkigas rättigheter skapar hinder.

- Minoritetsstress uppstår när döva måste navigera i ett samhälle utformat för hörande.

Att få ett språk och att få använda det i alla delar av sitt liv

- Tidig inlärning av teckenspråk är avgörande för språkutveckling och identitet.

- Språklig deprivation riskerar livslånga kognitiva och sociala svårigheter.

- Möjligheten att använda sitt språk minskar minoritetsstress och stärker hälsa.

Den anhörigas roll och behov

- Anhöriga är centrala för språkutveckling och stöd.

- Tidig kommunikation på teckenspråk är avgörande för dövas välmående.

- Även anhöriga kan uppleva stress i mötet med samhällets okunskap.

- Stöd och utbildning för anhöriga hjälper att minska minoritetsstress.

Att som teckenspråkig kunna vara aktiv i sitt liv

Aktivt liv kräver tillgång till teckenspråk i utbildning, arbete, åldrandet och kultur.

Döva exkluderas och normer som prioriterar tal och hörsel framför teckenspråk skapar audism – diskriminering mot döva – och cementerar ojämlikhet.

För att skapa ett verkligt inkluderande samhälle måste lagar och riktlinjer kring svenskt teckenspråk efterlevas av politiker och myndigheter.

Teckenspråk är inte bara ett språk – det är en bro till jämlikhet, delaktighet och mänsklig värdighet.

Uppsala
kommun

Teresia Lindberg

Föreningen Sveriges Dövblinda Uppsala/Gävleborgs län

Tecken som AKK i kommunens LSS- verksamheter

Frida Persson, utvecklingshandledare

Vård och omsorgsförvaltningen, avdelning Arbete och bostad

2024-12-06

Utvecklingshandledare med fokus på kommunikation & AKK

Stöttar personalen i våra LSS-verksamheter på olika sätt med **grundläggande kunskap om kommunikation** och Alternativ och Kompletterande Kommunikation (**AKK**).

Kontaktuppgifter

Telefon:

018-726 08 97

Mejl:

frida.persson2@uppsala.se

Rätten till kommunikation

FN- konventionen

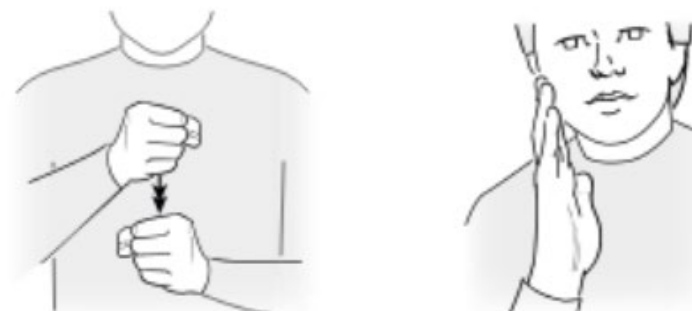
Socialstyrelsens rekommendationer

Avdelning Arbete och bostad

ca 160 verksamheter (boende, daglig verksamhet, korttids och fritids)

Många som använder Tecken som AKK både för att uttrycka sig och för att förstå vad andra säger.

Utbildning/handledning kring TAKK

Ett typiskt TAKK-uppdrag innehåller:

- Varför, hur gör man och vilka tecken behöver man kunna?
- Utgångspunkt i nuläge, brukarnas behov och intressen samt aktiviteter på verksamheten.
- Flertalet träffar

Mer...

Kommunlicens på Ritade tecken (SPSM)

Utmanande beteende

Delaktighet och medbestämmande

Bibliotek

Kulturskolan

Invigningen på Kulturveckan

Uppsala
kommun